

Pühapäeval, 26. märtsil kell 3 tuleb kellaosutid nihutada ühe tunni võrra edasi. Suveajale läheb üle kogu Euroopa Liit.

kirjutab romaani „Vee peal” ringi viis korda. Lk 6

● SÕJAPÕGENIKUD SAAVAD UUED TUGIISIKUD

MTÜ Pagula kaotas lepingu

Johannes Mihkelsoni keskus lõpetab lepingu MTÜga Pagula ja hakkab ise Haapsalu pagulastega tegelema.

KAIE ILVES
kaie@lee

Leping lõpetatakse 31. märtsil. Pärast seda tegeleb Haapsalu pagulastega seniste asemel kolm Mihkelsoni keskuse tugisikut, kes on Haapsalu peredele võõrad. Pagula projektijuhi Ingrid Hassaani sõnul on pered paanikas. Ühel sõjapõgenikul läks muretsemisega tervis nii halvaks, et tuli pöörduda kiirabisse.

Koosolek esmaspäeval

„Me ei lepi sellega. Me tahame Pagulat tagasi,” ütles mullu Haapsallu elama saadetud sõjapõgenik Mohamad Hasan Lääne Elule. Hasan ütles, et kõneleb kõikide perede nimel. Eile pärastlõunal läksid Euroopa Liidu pagulaste jagamise kvoodi alusel Läänemaale saadetud pered Haapsalu linnavalitsusse plakati ja nõudmisega, et Pagula ja tugisikud neile alles jäetaks. Jutule neid ei võetud, kuid lepitati kokku kohtumine esmaspäevaks.

„Kõik on läbi!” kirjeldas Hasan oma tundeid, kui kuulis, et Pagula tugisikud temaga enam ei tegele. „Me armastame oma tugisikuid. Üksi me hakkama ei saa,” ütles Hasan.

Hasani sõnul on Pagula suhtunud neisse nagu isa lastesse. Hasan ütles, et Haapsalus on tugiteenus palju parem kui teistes kohtades Eestis. Ta on rääkinud oma tuttavatega, kes on pidanud otsima abi mujalt kui tugisikut.

Hasan tunneb ka Tallinnas elavat peret, kus hiljaaegu mees naise põlema süüitas. „Ma olen kindel, et see juhtus sellepärast, et nad olid meeleheitel, isolatsioon ja polnud kellegi poole pöörduda,” ütles Hasan.

„Õelge teie mulle, mida ma pean tegema, kui linnavalitsus mind ei aita!” küsis Hasan lõpuks Lääne Elu ajakirjanikelt.

Pagula juht Innar Mäesalu sai teate lepingu lõpetamise kohta mõne päeva eest ja oli oma sõnul täielikus hämmingus ning nõrduinud. „See on ebanormaalne. Oleks siis nii, et perede seisukord on halb, et nad kurdavad... Midagi sellist ei ole! Ühtegi küsitlust ei ole tehtud,” ütles Mäesalu.

Mäesalu sõnul oli Mihkelsoni keskus teinud Pagulale etteheiteid puuduliku aruandluse kohta, kuid puudujäägid on tema teada kõrvaldatud. „Ma teadsin, et kõik oli korras,” kinnitas Mäesalu.

Nii ei teagi Mäesalu, miks 2018. aastani sõlmitud leping ootamatult katkestatakse, ja võib põhjusi ainult oletada. Mäesalu sõnul algasid ebakõlad mullu novembris, mil Haapsalus oma naist põlema panna ähvardanud pereisa võeti vahi alla.

Reede pärastlõunal kella 4 ajal tulid Haapsalu pagulaspered linnavalitsusse, et protestida tugisikute vahetuse vastu.

Haapsalu pagulased

Haapsalus elab kolm pagulasperet – kaks Süüriast ja üks Iraagist –, kokku 16 inimest. Kahes peres on kolm, ühes neli alla seitsmeaastast last. Esimene pere saabus mullu aprillis, teine juunis, kolmas septembris.

Kolmest kaks peret on lahutamas. Novembris ähvardas ühe pere isa oma abikaasat põlema süüdata. Naine jäi terveks. Mees on vahi alla võetud ja ootab kohtu. Peredega tegeles kaks Pagula tugisikut.

„Meile pannakse süüks, et me ei suutnud seda intsidenti ära hoida,” ütles Mäesalu.

Märtsis juhtus sama asi pagulasperega Tallinnas, kus pakub tugiteenust Mihkelsoni keskus. Seal süüitas mees naise, kes on siiani haiglas eluohtlikus seisundis. „Kui kaht juhtumit võrrelda, siis meie suutsime halvema ära hoida,” ütles Mäesalu.

Haapsalu naine jäi terveks ja ähvardaja on vahi all ning ootab kohtu.

Eile Haapsalus pagulasperedega kohtunud Johannes Mihkelsoni keskuse tugisikuteenus juht Juhan Saharov ütles Lääne Elule, et Pagulaga lepingu katkestamise põhjused ei kuulu avalisis meele suutsime halvema ära hoida,” ütles Mäesalu.

sõnul katkestati leping mitmel põhjusel, millest üks on tugisikute liiga lähedased suhted pagulastega. „Pagulaste majandusliku elu korraldamisega on Pagula hästi hakkama saanud,” ütles Saharov.

Kulude kärbe

Liigsele lähedusele pagulastega viitas ka Haapsalu aselinnapea Kaja Rootare. „Pagulased peavad saama infot, kuidas elu Eestis toimib. See info ei tohi sõltuda ainult ühe või paari isiku arusaamast. Väga tähtis on ka lahtilaskmise oskus. Sotsiaaltöö eesmärk on põgenike iseseisvuse kasvamine,” ütles Rootare.

Innar Mäesalu sõnul suhtub Mihkelsoni keskus pagulastesse ükskõikselt. „Mul on mulje, et neil on ükskõik – las tulevad, paneme linnukese kirja. Meie näeme inimesi päriselt, töötame selle nimel, et nad saaksid siin hakkama ja jääksid siia. See on maailmavaateline erinevus,” ütles Mäesalu.

Mäesalu sõnul ei oleks Haapsalus võimalik, et tugisik ei tea, kui mõni pagulane on lahkunud. „Me teame iga pere kohta täpselt, kus keegi on,” ütles Mäesalu.

Pagula tugisikute koordinaatorina töötab Ingrid Hassaani ütles, et lepingu katkestamine on alatu. Hassaani sõnul pole

keskus koostööpartnerina pakunud Pagulale mingit abi.

„Selle asemel hakkasime saama negatiivset tagasisidet. Et me ei tohi peredega tööväliselt suhelda, ei tohi nõu anda. Meie võtsime peresid kui inimesi, mitte kui numbreid,” ütles Hassaani. Lõpuks öeldi Hassaani, et ta ei tohi tugisikuna töötada, sest tal pole koolitust. „Kui ma koolitust palusin, siis seda ma ei saanud,” ütles Hassaani.

Hassaani sõnul on Pagula tugisikud ja tema ise töötanud töötunde lugemata ning just selle pühendumuse tõttu ei lõppenud süütagamiskatse Haapsalus nii, nagu see lõppes Tallinnas.

Sotsiaalministeerium lepingu katkestamist kommenteerida ei soovinud, teatades, et see on kahe ühingu omavaheline asi.

Pagula asutas tunamullu ettevõtja Koit Uus, kes on Pagulase investeeritud umbes 100 000 eurot. Uusi sõnul ei meeldinud koostöö Pagulaga Mihkelsoni keskusele algusest peale.

„Viimaste arvete tasumisega jäi Mihkelsoni keskus tükk aega hiljaks. Töenäoliselt on neil vaja kulutusi kärpida,” ütles Uus.

Uusi sõnul erineb ministeeriumi, ametnike ja keskuse suhtumine Pagula suhtumisest. „Meie ei vaata pagulasi kui probleemi, mida on vaja lahendada, vaid kui võimalust,” ütles Uus.

1. APRILLIL HAAPSALU KULTUURIKESKUSES

RANNALÕÕTS 2017

VÖISTUMÄNGIMINE

17.00 VÖISTLUKONSERT
19.00 ÜHISMÄNGIMINE
20.00 VÖITJATE AUTASUSTAMINE JA
SIMMAN ANSAMBLIGA
TUULELÕÕTSUTAJAD

PÄEVA JUHIB
MARKO MATVEI

Piletid eelmüügis Piletilevis:
5 € ja perepilet 15 €, kohapeal kõigile 7 €

● JUHTKIRI

Nõuame inimlikku suhtumist

Euroopa Liidu põgenike jagamise kvoodi alusel Eestisse, sh Haapsallu saadetud pered vajavad ennekõike inimlikku suhtumist ja heatahtlikku kohtlemist. Põgenike abistamisega tegeleva MTÜ Johannes Mihkelsoni Keskuse ja Haapsalu linnavalitsuse töötajate käitumine on viimasel ajal olnud aga vaenulik, demonstreerides arusaama, et sõjapõgenikud on sotsiaalhoolekandesüsteemi kliendid, mitte lihast ja luust inimesed.

Kuidas mõista Johannes Mihkelsoni keskus ühe juhtfiguuri Juhan Saharovi sõnu, et nad ei kavatse avalikkusele selgitada MTÜga Pagula sõlmitud lepingu lõpetamise põhjusi? Või seda, et Haapsalu aselinnapea Kaja Rootare ei leidnud eile aega sõjapõgenike peredega kohtuda? Kas 10 000 elanikuga linnakese ametnikul on tõesti nii kiire, et ta ei leia 20 minutit viisakaks suhtluseks?

Sõjapõgenikud seisid eile oma murega nõutult Haapsalu linnavalitsuse majas, samal ajal arutasid Rootare ja Saharov kabineti suletud ukse taga, kuidas nende elu korraldada. Niiviisi käituvad talunikud, paristades hobuseid. Elusate inimeste käest küsitakse arvamust, neid kaasatakse nende elu korraldavasse otsustesse. Esmaspäevaks on pagulased palutud taas linnavalitsusse kohtumisele. Kui Lääne Elu poleks sekkunud, poleks sellist koosolekut vahest vaevunud korraldama. Pagulasperedel tulnuks leppida nagu lehmadel laudas teadmise-ga, et 1. aprillist on neil uus talitaja.

Sotsiaalministeerium ja Johannes Mihkelsoni keskus peavad andma ammendavad ja usutavad selgitused, miks oli vaja Pagulaga leping lõpetada. Vastasel korral jääb peale Pagula asutaja Koit Uusi arvamus, et leping lõppes kulude kärpimise pärast. Koos kuludega kärpis Johannes Mihkelsoni keskus ka pagulaste usaldust neid vastu võtnud riigi ja rahva vastu. Ennekõike on sõjapõgenikud inimesed, kes vajavad inimlikkust ja usaldust.

● TEISED LEHED

Mihkel Zilmer: lõpetage söömise pärast tõmblemine

POSTIMEES. Tartu ülikooli professor meditsiinibiokeemik Mihkel Zilmer kinnitab, et toitumine saab alguse mõtlemisest ning maailma enda jaoks paika panemisest. Tema sõnul on tänapäeval kõige suurem probleem selles, et levib vastuoluline info ja kohati ei julgeta enam midagi süüa. „Minu esimene soovitus on, et lõpetage söömisalane tõmblemine, sest lühiajalise toitumiseelise puhul ei muuda te organismi tegelikult midagi,“ sõnab Zilmer.

Söömine peaks andma aineid, mis ainevahetust toetavad. Tervislikke dieete ei ole olemas. Inimene on segatoiduline. Kui taimse toidu sööja lisab kas või ühe loomse toiduaine, on juba tegu segatoidulisega. Päevas tuleks taimset kraami süüa kolm neljandikku. Üks neljandik võiks olla loomset kraami. Taimsest osast saame süsivesikuid, kuid ka loomne osa on vajalik. Igaüks võib süüa, kuidas tahab, kuid kui sööte mitmekesiselt, pakute oma organismile rohkem. Ei ole mõtet ennast toitumises petta ega jätta oma organismi mitmekesise toiduta.

Arusaam, et inimene peaks paaniliselt jooma toidule liksaks vett, on väär. Täiskasvanu vajab kilo kohta 30 ml vett päevas ning seda saame ka toidust.

● LAUSELAEN

„On vaja võidelda kuritegelike rühmitustega. Enamasti on neis põgenike teise põlvkonna lapsed.“

Rootsi suursaadik Anders Ljunggren. LE, 23. märts 2017

NÄDAL

Pagulaste vastuvõtmise kord tuleb üle vaadata

Kui aasta tagasi pidasid Eesti kodanikud pagulasi ühiskondlikult kõige olulisemaks probleemiks, siis praegu peab neid probleemiks vaid kaks protsenti kodanikest.

Seda näitasid sel nädalal avaldatud avaliku arvamuse uuringu tulemused. Meele muutust on raske seletada millegi muuga kui meediapildi muutumisega. Tundub, et inimesed peavad probleemiks ennekõike seda, mida peab probleemiks ajakirjandus. Aasta jooksul on Eestisse toodud sadakond kvoodipagulast (võiks ka öelda: kvoodipagulaste arv Eestis on mitmekordistunud), aga kuna ajakirjandus on lõpetanud foto- ja videorohkete uudiste edastamise Lõuna-Euroopasse saabuvast paadipõgenikest, siis ei tekita pagulased ka ühel kaugel väikesel põhjamaal enam nii palju hirmu ega ärevust. Kui üle okastraadi Euroopasse ronivad sõjapõgenikke ikka hommikul ajalehest ja öhtul televiisorist ei näe, siis paistab Eesti kohe hulga turvalisem paik olevat, ehkki tegelikult on see kogu aeg nii olnud.

Aasta jooksul toimunud muutus inimeste hoiakutes on kahtlemata õige ja hea, sest pagulased pole kunagi olnud ega ole ka praegu Eestis suur probleem. Moslemid ei taha siia tulla ja need vähesedki, kes eksikombel tulevad, lasevad siit varsti jalga, sest Saksamaal, Belgias või Rootsis on neil suurtes moslemikogukondades palju hõlpsam uue eluga kohaneda.

Meie probleem pole mitte põgenikehordid ja suur sisseränne, vaid vastupidi, liiga suur väljaränne ja negatiivne loomulik iive. Kahel viimasel aastal on Eesti rahvaarv positiivse rändesaldo tõttu küll õige pisut kasvanud, aga seda pärast peaaegu veerand sajandit kestnud kiiret vähenemist.

KALLE MUULI
riigikogu liige, IRL

Igal aastal sureb Eestis paar tuhat inimest rohkem, kui sünnib. See tähendab, et ilma sisserändeta me sureksime välja. Meeldib see kellelegi või mitte, aga on tõsiasi, et rahvana püsima jäämiseks vajame sisserännet, kuni meie loomulik iive on negatiivne.

Omegi ei vaja me valimatut sisserännet. Me ei vaja kurjategijaid ja me ei vaja inimesi, kes ei taha omaks võtta meie kombeid. Me vajame inimesi, kes tahavad panustada siinsesse ühiskonda; kes tulevad siia tööd tegema ja oma kodu looma; kes on valmis elama siinsete seaduste ja kommete kohaselt ning tahavad saada osaks Eesti rahvast.

Selles mõttes on esimesed kvoodipagulased valmistanud tõelise pettumuse.

Meie ametnikud teevad nii välismaal põgenike tausta kontrollides kui ka siin neid abistades kindlasti oma tööd korralikult, kuid lootus, et nad suudavad põgenikelaagrist välja valida tublisid inimesi, kellest ka meie ühiskonnale palju kasu oleks, ei ole vähemal esimese aasta jooksul täitunud.

Kaks rasket kuritegu – üks Haapsalus ja teine Tallinnas – kõigest

poolesaja täiskasvanud kvoodipagulase kohta peaaegu kohe pärast nende siiasaabusumist ei saa olla juhus. Pigem viitab see väga suurtele kohanemiskustele. Nii nagu viitab väga suurtele kohanemiskustele seegi, et terve aasta jooksul pole peaaegu ükski pagulane suutnud püsivalt tööd leida, ehkki tööpuudust Eestis pole.

Umbes 25 pagulast on peaaegu kohe pärast siiasaabusumist läinud Eestist ära pikemale reisile. See näitab, et nad ei püüagi siin kohaneda ega tööd leida, vaid otsivad kohta ja võimalust lahkumiseks. Väga võimalik, et tegelikult nad ongi juba lahkunud ega naase „reisilt“ enam kunagi.

seenesest on muidugi hea, kui inimesed, kes ei taha siin elada, ära lähevad. Nii on parem kõigile. Mõtlemine paneb ainult see, et me oleme ju nende taustakontrolliks, väljavalimiseks ja ümberpaigutamiseks raisanud suuri summasid, mis kuluksid marjaks ära Eesti enda sotsiaalprobleemide lahendamisel. Mõistlik peremees ei tee kulusid, mis tulu ei tööta.

Ilmselgelt on aeg teha üks korralik inventuur.

Valitsus peab vaatama läbi seni rändekvoodi alusel Eestisse toodud pagulaste vastuvõtmise tulemused ja selgitama välja põhjused, miks pagulasperedel on suuri raskusi töö leidmisel ja Eesti eluga kohanemisel. Seni, kuni pole säärast vahekokkuvõtet tehtud ega pagulaste vastuvõtmise reegleid üle vaadatud, ei tohiks uusi pagulasi Eestisse tuua.

● Meie probleem pole mitte põgenikehordid ja suur sisseränne, vaid vastupidi, liiga suur väljaränne ja negatiivne loomulik iive.

● TÖÖ KIIDAB TEGIJAT

Päästeamet küsib: kas olete meie pritsimeestega rahul?

Eelmise aasta lõpust saadab päästeamet pärast õnnetust või väljakutset inimestele tagasisideküsitluse, millega uuritakse rahulolu päästjate tegevusega.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Päästeameti arendusosakonna nõuniku Kiira Udu sõnul küsitakse tagasisidet päästesündmuste, st tulekahjude, liiklus- ja veetõnnetuste korral ning ka pärast kokkupuudet tuleohutusinspektoriga, pärast tuleohutusaruande täitmist, koolitusi, ennetusüritusi, kodukülastusi jms. Udu lisas, et vaid hukkunuga õnnetuse järel ei saadeta küsitlust välja.

Märtsi keskpaigaks oli küsitlusele vastanud üle Eesti enam kui 3000 inimest, päästesündmuste kohta oli vastuseid veidi üle 200. „Vastanud on üldiselt jäänud päästjate tegevusega rahule: 197 oli väga-väga rahul, kaheksal juhul oli mingi tõrge tekkinud,” ütles Udu.

Udu lisas, et kõige kriitilisemad kipuvad vastajad olema ohutusjärelvalve asjus. „See on mõistetav, sest järelvalvega kaasnevad sageli ka ettekirjutused ja need tekitavad inimestes trotsi,” selgitas ta.

Rahvas on rahul

Läänemaalt on päästesündmustele tagasisidet antud 13 korral. Läänemaa päästepiirkonna juhi Kätlin Poopuu sõnul on seni olnud vastukaja päästjate tegevusele positiivne. Kiidetud on professionaalset tegutsemist ja abivalmidust ning seda, et tehakse ka selgitustööd.

„Me asume keskustest suht kaugel, kuid nii kiiret kohalejõudmist ei osanud oodata! Ka vabatahtlik Kõmsi komando oli üliliiresti kohal!” kiitis üks vastanu. Teine kirjutas: „Olen tänu-

Pärast tulekahju võib majaomaniku postkasti potsatada küsitlusleht, kus tahetakse teada, kas päästjad said tööga hakkama.

lik, sest abi tuli väga kiiresti ja suhtumine oli professionaalne ja inimlik. Olukord vaadati põhjalikult üle ja anti selged juhised edaspidiseks. Kutsuti kiirabi, kui- gi ma ise ütlesin, et seda ei ole vaja. Tegutses olukorrale vastavalt konstruktiivselt.”

Poopuu sõnul on Läänemaal olnud seni peamiselt väiksemad õnnetused, hiljutiste majapõlen- gute kohta polnud ta veel kannatanute hinnanguid saanud.

Kiira Udu ütles, et päästetööde kohta polnud tagasisideküsi- mustiku kasutuselevõtt lihtne. „See, kuidas asju küsida, nõudis päris palju mõtlemist ja barjääride murdmist,” ütles Udu. Seni tehtud uuringute põhjal on päästeameti usaldusväärsus olnud Eesti rahva silmis väga suur.

Ometi arvestas päästeamet võimalusega, et sündmusko- hal päästjate tegevust hinnates võib arvamus olla negatiivne. Se-

da enam, et küsitakse ju inimes- telt, kelle vara on õnnetuses kan- natada saanud.

Ootaja aeg on pikk

Udu ütles, et tagasisidest saadud info aitab ka päästeametil oma tööd paremini korraldada. „In- mestel jääb vahel selgusetuks, miks midagi tehakse. Teinekord ei saada aru, miks päästja kohe majja ei jookse, vaid hakkab en- ne tegema luuret. Ilmselt peab

mõnd asja kohapeal natuke roh- kem seletama,” tõi Udu näite.

Ta lisas, et teine hell teema on päästjate kohalejõudmine, sest abi oodates tundub ka paar mi- nutit väga pikk aeg.

Pärast õnnetust või kokku- puudet päästeametnikuga saa- dab päästeamet kannatanuile e- kirja, milles palub päästeametni- ke tegevust hinnata kümnepal- listusteemis ja soovi korral lisa- da ka vabas vormis põhjendus.

● LÜHIDALT

Vormsi parvlaev Ormsö läks rikki

Kuigi Rohuküla–Sviby laevaliiniil sõitev firma Kihnu Veeteed loo- tis, et reedel tehnilistel põhjustel kai äärde jäänud parvlaev Ormsö naaseb õhtuks liinile, seda siiski ei juhtunud.

Firma Kihnu Veeteed tühistas reedel tehnilistel põhjustel kõik reisiparvlaeva Ormsö väljumised.

Kihnu Veeteede juhatuse liik- me Andres Laasma sõnul tehti neljapäeva öösel Ormsöl korra- list hooldust.

„Ilmnes ühe peamasina oota- matu tehniline tõrge, mis ei või- maldanud töid õigeks ajaks lõpe- tada,” lisas ta.

Laasma ütles, et hooldust teos- tav ettevõtte lootis remonditööd reede õhtuks lõpetada, kuid see ei õnnestunud ja tühistati ka õh- tused väljumised.

Laupäevaste reiseid toimumine täpustatakse laupäeva hommikul kell 8 Kihnu Veeteede kodulehel.

Kaire Reiljan

Lääne-Nigula tahab avada lasteaedade suverühmad

Lääne-Nigula vallavalitsus tahab su- veks teha Risti ja Lin- namäe las- teaeda suve- rühma lastele, kelle vanemad on suvel tööl.

Tavaliselt on Lääne-Nigula las- teaiad suviti kollektiivpuhkusel, kuid kuna kõik lapsevanemad ei saa sel ajal puhata, kavatakse vald kaks lasteaiaühikut tänava suvel lahti jätta, ütles Lääne-Nigula val- lavanem Mikk Lõhmus (pildil).

„Vallavalitsus teeb otsuse tei- sipäeval, aga suverühm on enam- vähem kindel,” sõnas vallavanem.

Lääne-Nigula valla neljas las- teaiaas käib kokku üle kahe- saja lapse. Suverühmadesse ma- hub umbes 20 last ja järelepä- ringud näitavad, et sellest on kül- lalt. Suvel lasteaeda vajavad lapsed on igas lasteaiaas, aga neis kõigis suverühma lahtihoidmine oleks lii- ga kallid.

Vallavanema sõnul võib suve- rühmade lasteaiaimaks tulla tava- lisest kallim. Selle peab otsustama volikogu, ütles ta.

Tarmo Õuemaa

 KangaDzungel

Täna, 25.03 kell 12:00 avame

 Outleti!

KOGU KAUP - 75%

***kaalukangad *kangad *käsitöötarbed**

Haapsalu KangaDzungel Outlet: Lihula mnt. 3 / Tel: +372 4778200 / T-R 10-18, L 10-15

• KOHTUPIDAMINE

Prokurör nõuab tapjale pikka vangistust

Veebruari lõpus Haapsalus alanud kohtuprotsess allilmaliidri Nikolai Tarankovi tapja üle jätkus neljapäeval poolte vaidlusega.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Riigiprokurör Vahur Verte ütles, et nõuab Tarankovi väidetavale tapjale Juri Vorobeile karistuseks ligi kaheksa aasta pikkust vangistust. Verte ütles, et tõendid ei jäta kahtlust, kes ja kuidas Tarankovi tappis. Ta lisas, et ka süüdistatav ise on tapmise toimepaneku kohta andnud põhjalikke ja detailseid ütlusi. Verte sõnul võiks protsessi ainus vaidluskoht seisneda motiivis, kas Nikolai Tarankov ähvardas Vorobeid ja kui kaalukas oli ähvardus.

Kohtualuse kaitsja Aadu Luberg ütles, et ähvarduse korral polegi oluline, kas see on reaalne või mitte, vaid oluline on, kuidas ähvardatav seda tunneb. „Vorobei järeldus oli, et ähvardus on reaalne. See on tema isiklik tundmus ja see on määrav,” sõnas Luberg.

Hispaaniasse paku

Mõrvani viinud konflikt Vorobei ja Tarankovi vahel sai alguse mullu kevadel. Väidetavalt oli konflikti põhjuseks äpardunud kütuseäri. Sõber, kelle nime ei soostunud Vorobei nimetama ei uurimise ajal ega kohtus, edastas Vorobeile sõnumi, et Tarankovile ei meeldi Vorobei käitumine ja ta andis mõista, et Vorobeil Eestis enam elu ei ole. Vorobei püüdis

Allilmaliidri hukkamine

Nikolai Tarankov tapeti Läänemaal Saunja kalastuskohas mullu 13. septembri hommikul, mil ta hakkas kalastamiseks oma paati vette laskma.

Juri Vorobei tulistas Tarankovi vähemalt seitse korda ülakehase ja pähe, millest viimane oli nn kontroll-lask. Avastanud, et müts oli kadunud, pöördus sündmuskohalt lahkunud Vorobei sinna tagasi ning tõstis ühtlasi surnukeha Tarankovi auto pagasiruumi, et metsloomad ja ilmastik seda ei kahjustaks. Teel Tallinna poole peitis Vorobei relva Keedika kandis metsa.

Tarankovi surnukeha leidis järgmise päeva pärastlõunal tuttav, kes Tarankovi sõprade palvel teda otsima läks.

Politsei võttis Juri Vorobei kinni 22. septembril, mil ta asutas end minema Tarankovi matustele. Vorobei tunnistas tapmise üles ja näitas kätte ka koha, kuhu oli relva peitnud.

küll Tarankoviga asjad selgeks rääkida, kuid tulemusteta. „Pärast maid nad enam ei suhelnud ning Tarankov ei esitanud otse ega teiste kaudu rohkem ähvardusi,” rääkis Verte kohtus. Ta li-

Advokaat Aadu Luberg (vasakul) ütles, et prokuröri nõutud karistus Juri Vorobeile (paremal) vastab tema nägemusele. URMAS LAURI

sas, et kui Vorobei oleks tööpoolest hirmu tundnud, oleks ta võinud järgmisel päeval Hispaaniasse naise juurde sõita.

Kohtualuse advokaat Aadu Luberg oli aga seda meelt, et püüdlus konflikti Tarankoviga sõnades lahendada näitab just hirmu, mitte selle puudumist. Advokaat lisas, et tänapäeva Euroopas ei kvalifitseeru Hispaania riikide alla, kus sellises seisus inimesed end turvaliselt tunneks. „See on üldtuntud fakt,” ütles Luberg.

Ka palus Luberg kohtul töendina arvesse võtta lindistust Tarankovi „parema käe” Vjatšeslav Gulevitši telefonikõnest vanglasse mullu 27. septembril, kus muuhulgas öeldi kinnipeetavale, et Juri suhtes on kõik vahendid head. „Fakt on see, et samas kõnes viidati ka sellele, et praegu on Juri politsei erilise järelevalve all,” ütles advokaat kohtus.

Kannatanu, Tarankovi õe esindaja Arina Liskmann-Getsu ütles lõppsõnas, et meedias Tarankovi

kuritegelikuks liidriks nimetamine on alusetu. Ta ütles, et kannatanu pole kunagi olnud kohtulikult karistatud ega ole tema nime 25 aasta jooksul üheski väljaandes ühegi kuriteoga seotud. Tegemist oli hoopis tunnustatud profisportlasega, kes on just sedakaudu saanud suure tutvusringkonna ja teeninud paljude inimeste lugupidamise. „Mida Tarankov tegi sellist, et teda oleks pidanud külma-vereliselt tapma?” küsis kannatanu esindaja.

• „Tean, et panin toime kuriteo ja pean karistust kandma. Ma kahetsen, et kõik nii toimus.”

Liskmann-Getsu lisas, et info Tarankovi kuulumisest allilmaliidriks keskkriminaalpolitsei utreeritud infol ja Kapo aastaraamatul, kus tema nime seostati kuritegeliku maailmaga. „See pole muud kui politsei operatiivinformatsioon, mis ei kuulu avalikustamisele ja levitamisele, ning Tarankovi nime kriminaalmaailmaga seostami-

ne on politseiteenistuse seaduse jäme rikkumine ehk kinnise info avalikustamine,” rääkis Liskmann-Getsu.

Riigiprokurör Verte tõdes, et süüdistust Tarankovile tööpoolest ei esitatud, kuid Tallinnas toimival Andrey Kuzyakini protsessil kirjeldas üks Kuzyakini ühenduse juhtkuju üksikasjalikult Tarankovi autoriteeti kuritegelikus ringkonnas.

Verte taotles tahtliku tapmise eest Vorobeile karistuseks 7 aasta ja 9 kuu pikkust vangistust. „Nii põhjalik kalkuleeritud ettevalmistus kui ka käitumine kuriteo ajal kinnitab ümberlülkatamatult, et Vorobei tegutses seda planeerides ja täide viies teadlikult ja külma-vereliselt,” rääkis prokurör.

Prokurör tõdes, et taotletav karistus on keskmiselt sellesarnase kuriteo eest mõistetud karistustest mõnevõrra väiksem. Kergendavaks asjaoluks pidas prokurör, et Vorobei on oma süüd tunnistanud ja ka algusest peale aktiivselt kuriteo avastamisele kaasa aidanud. Verte sõnul tappis Vorobei Tarankovi nii, et surm oli silmapilkne, mitte ei tu-

listanud teda kõhtu, mis põhjustanuks kannatanule piinu.

Samuti ei saa prokuröri sõnul mööda vaadata sellest, et pärast tapmist asetas Vorobei kaitseks ilmastikuolude ja metsloomade eest laiba auto pagasiruumi.

Karistusega nõus

Peale tapmise süüdistati Vorobeid ka tulirelva ebaseaduslikus omamises ja käitlemises, mille eest taotles prokurör ühe aasta pikkust vangistust, ning öösihiku ebaseaduslikus käitlemises, mille eest taotles prokurör kolme kuu pikkust vanglakaristust.

Karistuste liitmisel loetakse kergemad karistused raskemaga kaetuks ja prokuröri lõplikuks taotluseks jäi 7 aasta ja 9 kuu pikkune vanglakaristus.

Kohtualuse kaitsja advokaat Aadu Luberg ütles, et prokuröri nõutud karistus vastab üldjoontes tema nägemusele.

„Tean, et panin toime kuriteo ja pean karistust kandma,” ütles Vorobei kohtule oma viimases sõnas ja lisas: „Ma kahetsen, et kõik nii toimus.”

Kohus kuulutab otsuse välja 28. aprillil.

TEID KUTSUB
KABAREE!

KAIRE VILGATS &
SHOWSTOPPERSI TANTSIJAD

Varietee-etendus kahes osas | Koreograaf-lavastaja: Kristin Pukka

HAAPSALU KULTUURIKESKUSES 28.MÄRTS KELL 19:00
PILETID MÜÜGIL PILETILEVIS JA KOHAPEAL

PILETILEVI

Ananke Mööbel & Sisustus
Rannarootsi Keskuses

MÄRTSIS JÄRELMAKSU INTRESS 0% (10 kuuks)

KÖÖGID | LIUGUKSED & GARDEROOBID | MÖÖBEL SINU KOJU!

Oleme avatud uuel müügipinnal Rannarootsi keskuses!
Uued köögi & liuguste näidised!

ananke mööbel | aastat mööblimüügi kogemust | www.ananke.ee

● 68 AASTAT MÄRTSIKÜÜDITAMISEST

Unetud ööd viivad siiani tagasi Siberi teedele

Täna 68 aastat tagasi kella kuue paiku hommikul põõnas nelja-aastane Sirje ema voodis Raplamaal Kodilas Tori talus, kui maja uks löödi lahti ja tuppa tulid sõdurisinelis mehed.

TARMO ÕUEMAA
tarmo@le.ee

Sel päeval algas Sirje, tema vanema õe ja ema retk Siberisse, mis lõppes alles 1961. aastal, kui 15aastane vene aktsendiga eesti keelt kõnelev neiu taas Eestisse jõudis.

„Mida vanemaks ma saan ja vähem on uneaega, seda rohkem ma rändan mõtetes Siberi teedel,” ütleb Sirje Tarve Ridala pastoraadihoones, kus ta toimetab käib.

25.–29. märtsini 1949 küüditas Vene võõrvõim Siberisse 20 702 eestlast. „Ohvitser kōndis ema voodist mööda, rebis kummuti kohalt emapoolse vana naise mälestuse, kulduuri, ja pistis selle endale taskusse.” Kogu teekonda Siberisse Sirjel meeles ei ole. „Eredamad episoodid, vaat need on mul meeles. Aga võib-olla olen neid asju ka teiste käest kuulnud, igal juhul tundub mulle, et seda kõike ma tean. Ma olin ju nelja-aastane.”

Isa tuli ise järele

Sirje Tarve pere küüditati Siberisse, sest isa oli aasta varem keeldunud kolhoosiesimeheks hakkamast. Teiseks pandi talle süüks, et tal viljapeksumasin oli, kuigi see oli ostenud paar aastat varem külameestega kahasse. Kolmas põhjus oli, et sõja ajal olid sakslased pannud kaks Vene sõjavangi nende talusse tööle. „Ema rääkis, et ukrainlane ja valgevenelane olid. Valgevenelane kirjutas veel pärast sõda, et tahtis tagasi tulla, sest tema kodukülalast oli sõda üle käinud ja seal polnud tal enam midagi alles.”

Sirje isa Mart pääses perest ainsana küüditamisest ja just seepärast, et ta ei olnud kolhoosi läinud. „Sellepärast oli talle kui talunikule pandud suured kohustused ja ta oli parajasti läinud nädalaks Järvakanti metsa tegeema,” räägib Sirje Tarve.

Mart läks metsa varjule. Elas üksi muldonnis, punus korve, öösiti käis heina niitmas. Talunikud töid talle kokkulepitud kohta toitu.

Kord oli ta läinud ühe talumehe juurde siga tapma. „Eks nad võtnud napsi, aga isa oli ju mulla all elamisest nõrk ja jäi magama. Seesamune mees, kes isa peale kaevanud oli, oli läinud ja andnud ta külanõukogus üles. Need läksid talusse, aga isa oli muidugi ammu üles ärganud ja oma onni läinud,” räägib Sirje Tarve.

Varsti tuldi teda otsima – 12 sõjaväemasinat. Külarahvas onni asukohta ei reetnud ja isale saadeti sõna, et teda otsitakse. Mees otsustas ise Siberisse sõita ja omal käel pere üles otsida.

„Isa pani öösel oma väikese kompsu kokku ja läks Hagudi jaama. Tallinnas Balti jaamas oli raudteel tööl isa vend, kes rääkis meestega, et need ta Moskva kaubarongi peale peidaks. Kuu aega kestis tal see sõit, kuni sai meile järele.”

Sirje Tarve küüditati Siberisse, kui ta oli nelja-aastane. Tagasi Eestisse tuli ta 15aastase neiuna.

ARVO TARMULA

Sirje Tarve ema majakese ees, mis oli perele Siberis koduks.

Isa olnud kohale jõudes täitsa läbi. Kolm aastat muldonnis oli mõju avaldanud. Sirje mäletab, et kui isa esimest korda särki seljast võttis, olnud tal seljas väikesed seened. Ja esialgu kulumud tal teiste poole päeva metsatöö tegemiseks mitu päeva.

Sirje pere elas Novosibirski oblastis Masljanino rajoonis Bolšoi Izõraki külas. „Alguses viidi meid metsalangetuspunkti, mis oli Izõrakist veel 12 kilomeetrit edasi täiesti taigas. Mäletan, et viidi suure traktoriga, mille järel lohises pooleldi lumel, pooleldi poris suur regi.” Seal tuli küüditatuid elada mingist varasemast sõjast jäänud muldonnis. Nelja-aastast Sirjet tööle ei pandud, naised ja vanemad lapsed nagu tema kümneaastane õde küll. Tehti metsa, langetati palke. Mehi oli vähe, töö oli raske.

Aasta pärast tekkisid emal maoverejooksud ja haige inimene koos lastega lasti elama

külasse. Prožektori kolhoosis sai naine tööle vasikatalitajaks. Ulualust saadi ühe pere naise juures. „Jumal tänatud, sest seal me saime õega salaja natuke piima.”

„Alguses oli meil nälga küll. Umbes kolm aastat oli väga raske. Siis saadi hakkama loomi ja marju täis Siberi metsade abil. „Käisin korra jänest ostmas. Külmunud jänest oli sama pikk kui mina, külakoerad jooksid järele ja tahtsid seda mu käest ära virutada,” naerab Sirje Tarve.

Pärast läks elu paremaks. „Eestlased on üldiselt töökas rahvas, ehitasid uue karjalauda, veskid, elektri panid sisse. Lõpuks oli igal ühel oma maja. Töötajaid peeti väga lugu ja eestlastest pärast ka. Alguses olime neile ikka esontõhivad ja fritsud,” räägib ta.

Eestlasi oli külas 36 peret. Tagasi Eestisse hakati tulema pärast 1956. aastat. Lapsi lubati juba 1954. „Stalin suri 1953 ja seda päeva ma mäletan väga hästi. Koolis oli leinaseisak, õpetajad kõik nutsid, õde käis 7. klassis ja need tüdrukud ka kõik nutsid seal reas. Aga kodus oli nihuke pidu, mehed võtsid viina,” meenutab Sirje Tarve.

Sirje õde tuli Siberist Eestisse kõigepealt. Emal-isal oli aga nii hea töötajajärg, et neid muudkui keelitati Siberisse jääma. Alles siis, kui Sirjel kippus vene keel eesti keele asemele tulema, leidis isa, et on viimane aeg Eestisse tagasi tulla.

„Seal me olime 12 aastat. Ära tulime 1. augustil 1961. Olin siis 15aastane, 16 sain Eestis.”

„Eestisse tagasi tulles oli ülev tunne küll, sest tüdrukutega, kes olid juba varem tulnud, oli mul kirjavahetus. Kirjutasid muudkui, kui uhke elu on Eestis, kui kõrged majad, kui palju komme ja vorsti poes on. Noor tüdruk, nagu ma olin, arvasin, et see on ikka muinasjutukuningriik. Aga võin öelda ausalt, et olin ikka alguses väga pettunud,” räägib ta.

„Küüditamise protsessil toodi meie ette üks väike vanakene. No mida sa ta üle kohut mõistad?”

Aasta sai ta õppida vastavatud Arkna loomakasvatuskoolis. Kui aga tahtis päris haridust ja proovis meditsiinikooli, ei lastud teda isegi sisseastumiskatsetele, kui komisjon sai teada, et on Siberist.

„Mitu korda oli nii, et kui mõne tüdrukuga seltsisin, siis emadele ei meeldinud see – Siberi tüdruk, mis tüdruk see selline on! Hulk aega vaadati viltu.”

„Eks mul olnud aktsent ka, takkajärele mõtlen, et olin paras ullike, isemoodi.”

Terve Vene aja jooksul ei rääkinud Sirje oma Siberi-lugu keelegi. Seda ei küsinud ka keegi. Haridus jäigi saamata, millest on Sirjel kõige rohkem kahju.

Hingematvalt ilus loodus

2014 käis Sirje koos sõbrannaga Siberis oma lapsepõlvemaad üle vaatamas. Küla oli tühjaks jäänud, majad pisikesed ja kokku vajunud. Ei olnud enam mutike si pinkidel õhtupäikest püüdmas ega mehi doominot mängimas.

Siiski tahab Sirje veel Siberisse minna, sest sealne loodus on hingematvalt ilus.

Küüditajale on ta andeks andnud. „Kui hakati küüditajale karistust määrama, käisime Tallinnas kohtus. Meie ette toodi üks väike vanakene, ta oli siis 80 või rohkem. No mida sa ta üle kohut mõistad? Vaevast seisab püsti. Mis on olnud, see on olnud, ja nemand täitsid ju tegelikult käsku,” räägib Sirje.

„Aga meie isa, kui ta oli juba ports maad pärast Siberist tagasitulekut sõpradel Kodilas külas, sai oma ülesandjaga kokku. Suveõhtu, mehed ajasid juttu ja seesamane mees, kes oli meie peale kaevanud, tuli akna taha.

Isa ütles, et mis sa nüüd enam mängid, tule sisse ja võta meiega viina kah. Mees tuli sisse, nuttis ja palus vabandust, isa ei andnud andeks,” räägib Sirje Tarve.

Aare Tamm. ERAKOGU

Aare Tamme raamat jutustab verise tõsiloo

TARMO ÕUEMAA
tarmo@le.ee

Läänemaa kirikuõpetaja ja kirjamehe Aare Tamme sulest ilmunud „Ühe laulu lugu” jutustab tõestisündinud loo 1946. aastast, mil tapsid venelased Imaveres ühe Eesti talupere otse nende koduõues.

„See on minu sõbra vana isa, vanaema ja onude lugu. Venelased tapsid nad 1946. aastal otse nende koduõues ja koduõue olid nad maetud 2008. aastani,” ütleb Aare Tamm.

Traagiline tõsilugu

24. veebruaril 1946 läksid kaheksa Sinimägede veterani, Saksa poolel võidelnud Eesti meest Tartus restoranis tähistama vabariigi aastapäeva. Naps andis julgust ja mehed laulsid rahvuslikke laule.

Kui mehed restoranist ära tulid, ootas neid juba julgeolekumees. Paukus püss ja raamatu peategelane Aksel Pahk laskis ta maha. See on raamatu lähe. Järgneb lugu Aksel Pahki, tema vanemate ja venna edasisest saatusest kuni traagilise lõpuni välja. 1. juunil 1946 tapeti Viljandi maakonnas Imaveres vallas Kopliotsa talus oma kodu juures taluperemees Mihkel Pahk koos abikaasa Salmega ning nende pojad Aksel ja Endel.

Täpsus esikohal

Lugu, mille Aare Tamm lugejate ette toob, on kirjamehe suleosavusest suurem, kuid mees ei varjagi, et seadis täpse edasiandmise esikohale ja kasutas kirjanikufantaasiat vaid siis, kui dokumentaalset materjali ei olnud. Aare Tamm ütleb, et dokumentidest oli tal kasutada ühe tunnistaja seletuskiri Järva maakohutule ja operatsiooni läbiviinud julgeolekutöötaja detailne ettekanne oma ülemusele, mis läheb paljuski lahku külarahva ning omaste ütlustest. Samuti hulk jutustusi Pahkide tütrelt Lisettelt oma pojale.

Tulemus jääb kunsti ja ajaloo uurimise vahele, kuhu liigituvad näiteks ajaloo taastavastused History Channeli laadis. See on ümberjutustus, tegelased ei hakka oma elu elama. Raamatule annavad lisamõõtmel Pahkide perefotod. Traagiline lugu ise jääb kummitama pikaks ajaks.

● KOHTUMINE KIRJANIKUGA

Olavi Ruitlane: loovus on puue

Kirjanik Olavi Ruitlane tunnistas Haapsalu keskraamatukogus lugejatega kohtudes, et kirjutamine on teraapia.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

„Ma ei usu, et keegi kirjutaks raamatut lihtsalt kirjutamise pärast,” ütles Ruitlane. Tema ise vähemalt pole seda teinud. „Kui miski häirib mind, kui ma ei suuda millegagi leppida, siis kirjutan ma ta välja,” ütles Ruitlane. Nii sündis Ruitlase kõige rohkem kõmu tekitanud romaan „Naine” seljataha jäetud keerulise lahutuse ainetel.

Viis korda ringi tehtud

Ruitlase sõnul ei suutnud osa inimesi „Naist” üldse lugeda, osa aga hakkas seda kasutama käsiraamatuna. Pärast „Naise” ilmumist tulnud Ruitlase juurde pereprobleemide asjus nõu küsima. Ruitlane nõu anda ei osanud ja kinnitas, et romaan pole rida-realt elust maha kirjutatud, nagu on seda arvatud. „„Naine” on koomiksromaan, kus kõik on keeratud üle vindi,” ütles Ruitlane. Palju on raamatuid, mis käsitlevad suhtepeleeme naise vaatepunktist. Mehe vaatepunktist suhteromaanid peaaegu puuduvad. „Selle tühimiku minu romaan täitis,” ütles Ruitlane.

Ruitlane ütles end olevat seda tüüpi kirjaniku, kes ühte ja sama teemat mitmes raamatus ei käsitle. Kui üks teema on endast välja kirjutatud, tuleb leida midagi täiesti uut. Nii järgneski „üle vindi keeratud” „Naisele” siiras ja helge „Vee peal”, mida on Ruitlane endas kandnud, seda alustanud ja kavandanud aastaid. Kirjaniku sõnul on see talle oma raamatuist seni kõige armsam.

Ta loodab, et romaanist saab ka film. Stsenarium on valmis, otsitakse võtpeiku ja näitlejaid. Filmitegemist ennast Ruitlane väga ei naudi: „Film on nii

Olavi Ruitlane jagas kolmapäeval Läänemaa keskraamatukokku teda kuulama tulnuile meelsasti autogramme.

ARVO TARMULA

nii kallis, raha on nii-nii vähe, kogu protsess on nii-nii pikk. See kõik sööb närvid läbi.”

Peale romaanide on Ruitlane kirjutanud ka luuletusi, sh võru keeles. „Ma olen ju võrukene. Minu emakeel on tegelikult võru keel,” ütles Ruitlane.

Kui tõsisemaid teemasid käsitleb ta pigem proosas, siis oma luuletused ütles kirjanik olevat puhvalt meelelahutuslikud.

„Luuletusi kirjutan ma sellepärast, et mulle meeldib keelega mängida. Leian mingi seose ja

vormin seda. Niisugust luulet on ka vaja,” ütles Ruitlane.

Praegu tõlgib Ruitlane Majakovskit ja on poeedist vaimustus. Poeedi loomingut lähemalt tundma õppinud, ei väsi Ruitlane kiitmast Majakovski uuenduslikku keelt ja kujundeid. „Arvasin, et oskan vene keelt hästi, aga Majakovskiga võrreldes ei oska venelasedki vene keelt,” märkis Ruitlane. Keeleuuenduslikult sama pööraseks võiks eesti kirjanikest pidada Kivisildniku ja Indrek Rüttele tekste.

Kirjutamine neelab jäägitult. „Ma ei ole seda tüüpi kirjanik, kes tuleks töölt ja igal õhtul kirjutaks paar-kolm lehekülge romaani. Kirjutamine on põgenemine. Võimalus luua endale uus maailm ja veeta seal kolm-neli kuud,” ütles Ruitlane. Ka ei suuda ta tekstist lahti lasta – viimistleb seda viimase hetkeni, loeb iga lauset üle, näeb sellega teed. Mitte kõik kirjanikud ei tee seda. Kord küsinud Ruitlase käest Armin Koomägi, kas tollel tulebki kohe niisugune lau-

se välja. „Muidugi mul ei tule,” tunnistas Ruitlane.

Romaani „Vee peal” kirjutas Ruitlane ringi viis korda – kahe kuuga esimene ring, kahe nädalaga teine, edasi lihvimine. Kui käsikiri oli juba trükki minemas, sattus ta ahastusse, et tekst ei kõlba kuhugi ja tuleb ümber kirjutada. Toimetaja suutis ta siiski ümber veenda. Töö tekstiga on Ruitlase sõnul väga tähtis. „Kui mõnel on absoluutne kuulmine, siis kirjanikul peaks olema absoluutne tekstitaju,” ütles Ruitlane.

Olavi Ruitlane

- Sündinud 1969 Võrumaal.
- Lõpetanud Võru 8klassilise kooli ja Võru kaugõppekeskkooli.
- Töötanud maalri, treiali, autojuhi, katlakütja, valvuri ja turvamehena.
- Eesti kirjanike liidu liige.
- Avaldanud luuletusi ja näidendeid, tema sulest on ilmunud romaanid „Kail” (2000), „Kroonu” (2005), „Naine” (2009) ja „Vee peal” (2015).
- Bernard Kangro kirjanduspreemia (2004) ja Virumaa kirjandusauhinna (2005) laureaat.

See on omamoodi ka nuhtlus – ei ole võimalik lugeda teksti, kus lause või miski muu on paigast ära. Tekstitaju teravdab lugemine ja kirjutamine. Ruitlane ise õppis lugema kolmeaastaselt ja luges lapsena väga palju. „12aastaselt lugesin „Meistrit ja Margaritit” – see oli ilus muinasjutt. Alles hiljem avastasin sealt muud kihid,” ütles Ruitlane. Nüüdisajal loevad inimesed vähe.

Noored poeedid

„Ma olen väljasureva ameti esindaja. Virtuaalmaailm haarab meid üha rohkem, mängud arenevad ja võivad kunagi ehk pakuda enamast kui raamat. Raamat ei arene enam kuhugi.”

Ambitsiooni kirjanikuks saada ei ole Ruitlasele kunagi olnud – see kuidagi juhtus.

Tartu noorte poeetide seltskonda sattunud, avastas ta, et seal on nii lõbus, et ta ei taha olla midagi muud kui luuletaja. Vajadus kirjutada, loovus aga on Ruitlase sõnul puue, millega tal tuleb lihtsalt leppida.

„Õnneks on sellise puudega võimalik siiski enam-vähem normaalset elu elada,” märkis Ruitlane.

Haapsalus tuleb Rannalõõtsa võistumängimine

Tuleval laupäeval kõlab Haapsalu kultuurikeskuses lõõtsamuusika, sest esimest korda saab teoks kevadine võistumängimine.

Rannalõõtsa korraldaja Anti Nööri sõnul sündis võistumängimine soovist tuua kevadesse Haapsallu lõõtsamuusikat. Kui suvel mängitakse Haapsalu eri paigus vaid kuulajate rõõmuks, siis nüüd kevadel võtavad pillimehed ja -naised ka omavahel mõõtu.

„Eestis on peamine lõõtsamängijate piirkond Lõuna-Eesti, aga selle ürituse mõte on ka siin kandis lõõtsakultuuri edendada ning anda noortele ja hobi-mängijatele võimalus end proovile panna,” selgitas Nöör.

Läänemaal esimest korda peetavast võistumängimisest võtab osa 22 lõõtsa- ja karmoškamängijat. Kuigi karmoška on mõnevõrra lihtsam instrument kui lõõtsapill, mis lahti tõmmates ja kinni lükates eri häält teeb, võistlejad mõlema pilli mängijad ühes kategoorias.

Võistumängimisest osavõtjad on peamiselt Lääne-Eestist. Lään-lasi on võistlustules seitse, neist

Anti Nöör.

ARVO TARMULA

avalikkusele tuntuim ehk Anto Siimson. Kolmandik võistumängijast on naised.

Võisteldakse kahes rühmas: alustajad ja edasijõudnud. Anti Nööri sõnul liigitatakse alustajate alla need, kes on pilli õppinud kuni kaks aastat.

Iga võistleja esitab omal valikul kaks soovivatalt eri karakteriga pala. „Laulda võib ka, aga lauluoskust ei hinnata,” selgitas Nöör. Ta tõi näiteks Rahva-

lõõtsa festivali, kus pidi üks kahest võistluspalast olema lauluga. „Mõni, kes mängib väga hästi pilli, ei pruugi olla hea laulumees. Nii võib pabim suurem olla ja mäng läheb ka rohkem sasi,” selgitas ta.

Võistlejaid hindab kolmeliikmeline žürii, kuhu kuuluvad Eesti üks tuntumaid pillimeistreid Heino Tartes, lõõtsakuningas Juhhan Uppin ja võistumängimise peakorraldaja Anti Nöör ise. Nöör ütles, et žürii jälgib kindlasti, kuidas mängija valitud palaga toime tuleb. „Kui valitakse liiga raske pala ja sellega toime ei tulda, on võidulootus väiksem, kui lihtsamat lugu perfektselt mängides,” nimetas ta.

Sellal kui žürii pärast võistlejate ärakuulamist otsust teeb, saab publik kuulata ühismängimist Läänemaa rahvamuusiku ja pilliõpetaja Hendrik Visla käe all. Anti Nöör ütles, et ühismängimisest võtab osa ka neid mängijaid, kes võistumängimises ei osale.

Õhtu lõpetab aga simman rahvalikku tantsumuusikat mängiva ansambli Tuulelõõtsutajad saatel.

KAIRE REILJAN

Kukerjillid

& JUSS HAASMA

45 aastat hiljem...

19. aprill Haapsalu Kultuurikeskus

Piletid www.hitvabrik.ee, Piletilevis ja Piletimaailmas. Algus 19.00

Esitleb: kaubamaja Kutsub: Toetab:

Toivo on Rõude kogu lugeja nr 96, teispäeval laenas ta Wallanderi krimiloo. 3 x URMAS LAURI

Õie (paremal) on Rõude kogu lugeja nr 95, tema laenas ühe naisteka.

● KAKS TUNDI KÜLARAAMATUKOGUS

Rõude – Läänemaa kõige pisem

Rõude raamatukogusse oleme lubanud tulla kella poole üheks, aga jääme koledasti hiljaks ja jõuame pärast kahte.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Külamaja uksest vupsab üksteise järel välja kolm-neli prouat, hiivab end ratta selga ja kukub väntama. Tagasi vaatamata. Raamatukogu asub Rõude külamajas pika koridori peal. Uks on pärani lahti.

„Jäime hiljaks!” – „Jäite hiljaks jah!” Rõude raamatukoguhoidja Milvi Kaen istub laua taga, võidurõõmus nägu ees. „Mul oli lauaümbrus rahvast täis. Vaatasid, et võeras autu keerab ette, ja panid minema!”

Rõude raamatukogu on Läänemaa kõige pisem, pesamuna – mõnikümme ruutmeetrit, üks tuba. „Pisike ruumike jah,” ütlevad Milvi. Varem asus raamatukogu külamaja teises tiivas. Seal oli kaks tuba, aga teist tiiba ei jaksatud kütta ja detsembris 2013 kolis Milvi sealt siia.

Toa keskel on laud, ajalehetsakas keset lauda. Selle laua ümber minema pandigi. Kui poleks „võeras autu” ette keeranud, poleks pandud. Oleks edasi istutud justnagu iga päev. „Üks tuleb, teine tuleb. Külauudiseid on vaja rääkida. Kus sa muidu saad,” seletab Milvi.

Nummerdas lugejad ära

Varem räägiti külauudiseid pees ka, aga enam mitte. Mütjad on noored ja võõrad, ja nii ongi ainsaks jutustamise kohaks jäänud raamatukogu, sest ega siis jutud saa jääda rääkimata. Laua ümber koguneb rahvas eriti teispäeviti, neljapäeviti ja laupäeviti, kui ilmub Lääne Elu. „Seda siis loevad?” – „Ja kuidas veel! Oi-oi! See on see tõmbenumber! Istuvad ja arutavad. Ega nii ole, et loevad vaiksel!” – „Ja on huvitav?” – „Vahel ütlevad, et ei ole midagi lugeda, aga loevad ikka! Poliitika ainult ei huvita!”

Üldse olevat Martna rahvas kange lugeja – anna aga kätte. Kui Milvi saab uue raamatupaki, siis jõuab vaevu templi sisse lüüa, kui raamat kaob. Nii kiire on lugema hakata. Mõnda raamatut näeb Milvi alles mitme kuu pärast, sest raamat hakkab ringi käima, nagu Milvi ütleb – üks loeb läbi ja annab teisele, teine kolmandale.

„Rahvas loeb küll, oleks, mida lugeda! Raha napib,” ütlevad Milvi ja vuristab ette: 480 eurot annab riik, 570 eurot annab vald, kokku 1050 eurot aastas. „Palju siin raamatuid on?” küsin. „20. veeb-

20 aastat raamatukogutööd teinud Milvi Kaen ei julge pensionile jääda, sest siis võib-olla pannakse Rõude raamatukogu kinni.

ruari seisuga 6227,” teatab Milvi pikemalt mõtlemata, võtab siis kausta, kontrollib ja nendib rahulolevalt: „Jah. Täpselt.”

Raamatupisiku sai Milvi külge lapsepõlves, kui pidi isale ette lugema. Isa tahtis, et lugemine saaks korralikult selgeks. Ja et tüdruk loeks õigesti. Aastal 1965 asus raamatukogu Rõude mõisas ja seal oli tohutult raamatuid. Rõudes sündinud, kasvunud ja kaks kuud laenutuses töötanud Milvi tahtis minna raamatukogundust õppima, et raamatukogusse tagasi tööle tulla, aga öeldi, et ei ole mõtet, nagunii pannakse kogu kinni. Paari aasta pärast, 1967 pandigi. Rõudes hakkas käima raamatukogubuss. Milvi lõpetas hoopis majandustehnikumi, läks mehele ja tööle sidekontorisse, aga jõudis lõpuks ringiga raamatukogusse tagasi.

1995 tehti raamatukogu uuesti lahti, korteris, mitte mõisas, esialgu olid seal vaid teiste kogude mahakantud raamatud. Mõisaageid enam alles ei olnud, need olid laiali jagatud. 1997 hakkas Milvi raamatuko-

gus tööle. „14. aprillil saab 20 aastat,” ütlevad Milvi.

Kool pandi kinni, koolimajast sai külamaja ja Milvi kolis raamatukogu sinna. Sidekontorist kaugeneda pole tal aga õnnestunud. Veel enam – töötaks ta endiselt sides, tuleks tal ikkagi raamatukoguhoidjatööd teha. Nimelt asub Rõude külamajas postipunkt ja sideproua Virve Raagmaa on ühtlasi raamatukoguhoidja, sest uskuge või mitte, Rõude raamatukoguga ühe koridori peal asub veel üks raamatukogu, külaseltsi raamatukogu, ja seal laenutab raamatuid sideproua. „Konkurents,” muheleb Milvi.

Külamaja raamatukogu sündis raamatutest, mida inimesed koju enam ei tahtnud. Kui palju konkureerivas kogus raamatuid on, seda Milvi ei tea. Sideproua kah ei tea, aga ega sest ole lugu. Sidepidamise eest saab Virve Eesti Posti käest 44 eurot kuus. Raamatuid laenutab ta tasuta.

Eesti Posti käest on külaseltsi raha juurde küsinud, aga pole vastust saanud. Vaikus on nii pikk ja põhjalik, et hakkab kahtluse tekkima, kas Eesti Post on üldse olemas. Side õnneks on ja kaks raamatukogu ka.

„Savisaar! Sirvitud on teda küll. Ja misuke hirmus raha sai siia alla pandud – 414 krooni,” ütlevad Milvi.

Sideproua ütleb, et käib tööle entusiasmist nagu Milvi. Milvi ütleb, et võiks pensionile jääda, juba üheksa aastat võiks, aga pool kohta. Viskab Milvi avalduse sisse, tehakse konkurss... „Kes selle raha eest tuleb,” arutab Milvi. Lõpuks pannakse raamatukogu kinni. Seda Milvi süda ei luba.

Kell saab kolm. Kostab kobistamist. Üksest astuvad sisse lugeja number 95 ja lugeja number 96 ehk Õie ja Toivo. Milvil on süsteem, mille on ta ise leiutanud. Raamatutel võotkoodide ja -koodilugejat ei ole. Selle asemel num-

merdas Milvi ära hoopis lugejad. Igal on oma number, mille Milvi võotkoodi asemel arvutisse toksib. Selle peale ilmub kõik laenutamiseks vajalik ekraanile. Nagu öeldud, on Rõude kogus 81 lugejat.

„Hea süsteem. Ülemused ka imestavad. Hoian raha kokku,” kiidab Milvi. Ja uskuge või mitte, Milvil on kõikide lugejate numbrid peas. Tuleb kontrollida. „Kes on 29?” – „Tõnu!” – „Kaheksa?” – „Elve!” – „27?” – „Tarmo!”

„Mis sideproua on?” teen viimase abitu katse. „85!” teatab Milvi võidukalt ja kraamib sahtlist välja kausta: „Võite kontrollida!” Aga ma juba usun.

„Kuidas saab sideproua 85 olla, kui on 81 lugejat?” – „Surnud lähevad maha!”

Sinine, roheline ja punane

Milvi ise on lugeja number üks. Lugeja number 95 ehk Õie on patsaka ajakirju laua peale jätanud ja riulite vahele kadunud. Lugeja number 96 ehk Toivo poetab lauale sinise „Sebastian Bergmani needuse” (osa number kaks) ja uurib tõsiselt, kas

osi on ehk veel. Roheline on ta juba läbi lugenud. Roheline on osa number kolm. „Punane on ka!” ütlen. Toivo elavneb. „Punane on väljas,” teab Milvi. „Mis sest siis kasu on, kui ta on väljas?” Toivo vajub lõssi.

„Punane on viimane või? Rohkem ei ole?” – „Ei, punane on esimene,” teab Milvi. Ja rohkem ei ole. „Siis ma lugesin tagurpidi,” nendib Toivo stoiliselt. Milvi uurib arvuti ja ütlevad, et küsige Toivo punast Tõnu käest. Punane on seal. Tõnu on Toivo naaber. „Käi Tõnule peale!” ärgitab Milvi. „Ahah,” ütlevad Toivo ja hakkab kukalt kratsima. „Kuule, mulle tuleb nagu meelde, et ma justkui oleks seda punast lugenud...” – „Vaatame-vaatame,” ütlevad Milvi, „sulle siis midagi muud. Oskad sa ütelda? Lähme!” – „Kuhu?” imestab Toivo. „Riituli juurde,” ütlevad Milvi ja sibab minema.

Toivo seisab ja kratsib kukalt. Milvi otsib raamatut. Leiab Õiele naisteka. Toivo saab kindlasti lugemata Wallanderi. Minnakse minema. Kell on nelja peal.

„Kuidas teil nii hea mälu on? Numbrid kõik peas?” Milvi rehmab käega ega saa aru, mis ses erilist. „Ristsõnu lahendan,” poeatab ta moka otsast. Meesterahvas kodus ütlevad, et Milvil olla viimased kümme aastat kuupäevade kaup peas.

„Kas kogus mõni selline raamat ka on, mis pole väljas käinud?” Milvi sikutab riulist ühe kole paksu raamatu nurka pidi välja. „Savisaar! Sirvitud on teda küll. Ja misuke hirmus raha on kunagi siia alla pandud,” ütlevad Milvi ja nimetab hinna – 414 krooni – ikka peast.

Räägime veel natuke arvude keelt. 20 aastat tagasi oli Rõude kogus 124 lugejat ja 2629 raamatut (tänavu 81 ja 6227). Aasta algusest peale on kogus käidud 588 korda, laenutatud 367 raamatut ja 304 ajalehte-ajakirja. „Täna on käinud üksteist inimest,” ütlevad Milvi. Täna on 21. märts. Laenutatud on seitse raamatut ja üheksa ajalehte-ajakirja. Milvi tõuseb püsti, valib numbril, ütlevad torusse „Kell 15.55!” ja paneb toru ära. „Mis siis juhtub?” – „Meesterahvas tuleb järele!”

Rõude kogus käib kõik nagu kellavärk. 15.55 on „meesterahvas” ees. Milvi laseb silmad üle toa, paneb arvuti kinni, keerab ukse lukku, heidab pilgu üle koridori ja sõnab: „No nii! Tuled kustu ja homseni!”

Kell on täpipealt neli.

Lehm Ljudmilla

lastekas

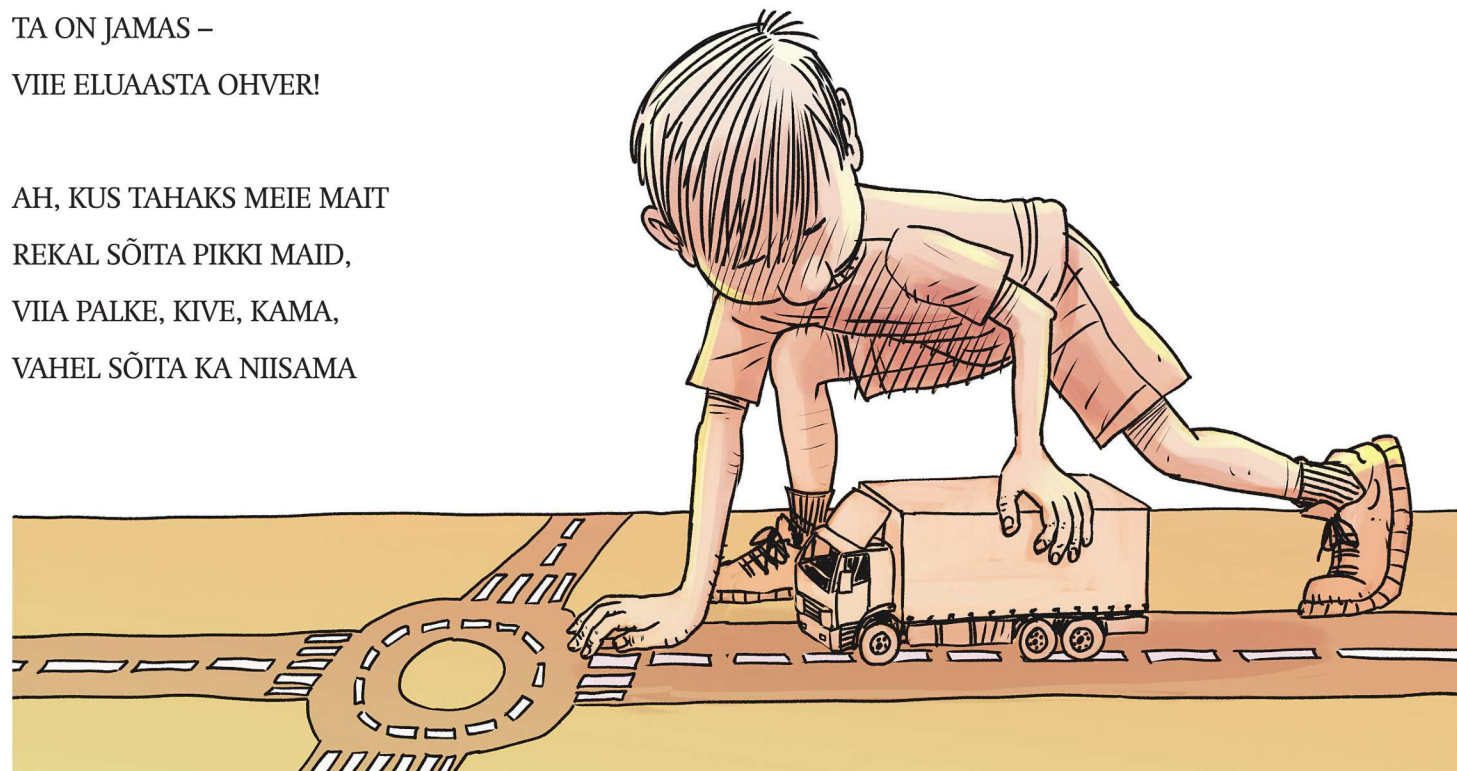
Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

REKAMEES MAIT

PÕRRA-PÕRRA, VAIBA PEAL
MAIDU AUTOD PIKAS REAS
VEAVAD PALKE, KIVE, KAMA,
VÄIKSED SÕIDAVAD NIISAMA.
MAIT ON NENDE KÕIGI SOHVER,
AGA SAMAS
TA ON JAMAS –
VIIIE ELUAASTA OHVER!

PÄRISELT.
JAH, PÄRISELT!
JA GAASIL JALG
EI VÄRISEKS!
AH, AASTAID OODATA ON VEEL,
ET MAIDUST SAAKS KORD REKAMEES!

AH, KUS TAHAKS MEIE MAIT
REKAL SÕITTA PIKKI MAID,
VIIA PALKE, KIVE, KAMA,
VAHEL SÕITTA KA NIISAMA

talve- ütirus	järjest tähed	jalanõud	piano	lõika	fantastika- teos	telelegend (in + n)	seltsimees	piisama	tasal	pealinn Euroopas	pikkus- mõõt	imeks panna	Vene naisenimi	spordiala
muuseas	õhusõiduk	mees	alumiinium											
		tali- sportlane									küsis			
maa- vanem		poliitik (in + n)		telef. operaator			sideaine				is. as.			
keha- kultuur				jõgi Siberis			mineviku- igatsus							
kosmose- laev				vulkaan Euroopas EMÜ end nimi				veoloom						
vesinik	tiim					Evin				Tallinna linnaamet				
	üleaedne					Sveitsi rahvus- kangelane				purjakil				
ühispank		neodüüm		Gena sõber									neem	
		sõnajalg		räni									näitleja (eesn)	
kavaler				ridesort			50.	malendid						
				lõiked, nipid			mehenimi	anno Domini						
Pamela		mootüh. süsteem		trafod										Eesti saksak.
		mõistlik		saar Abruka I.										poliitik (n + in)
põlev gaas				lahti				pikkusm. hariduse sihtasutus				eitus (murd)		
				tantaal								kes (vn)		
tiirutan (mett)						linn Oren- burgi obl			piiripunkt					
						linn Itaalias			näkk					
teatme- teos	USA osariik					maatee Saksa filosoof (n + in)								
	parastaja													
asula Lätis				AHHA			naatrium	ida						
				spordi- räjatis			lihatoode	Haapsalu kunstnik						
telesaad							korts					Euroopium		
							minister					mahuühik		
kirjanik, sportlane			E. graaf, disainer					edev						naisenimi
			sides.					F1 rada Belgias						
latest known use			kurtša- toovium		mägi Aasias							protak- tiinium		
			õppe- raamat		uus Eesti							nikkel		
umbes	peatus- koht								sünd. 25. detš				Poola härä nord jood	
tonn	aasta								enne					
						Vene aeg enne 1917								
						küünla- rasv								

FOTOJAHT

ARVO TARMULA

REEGLID

Igal laupäeval ilmub lehes pilt, mis on tehtud Läänemaal. Meeskond, mis võib koosneda nii lastest, noortest kui ka täiskasvanutest ja on kuni viieliikmeline, peab pildistama näidatud kohas. Olge loomingulised! Parimad pildid avaldame juba järgmisel laupäeval. Parimatele kevadel meeskondlikud auhinnad! Saada oma pilt hiljemalt reedel kella 12ks reklaam@le.ee, kirjuta juurde oma meeskonna nimi ja kontaktandmed.

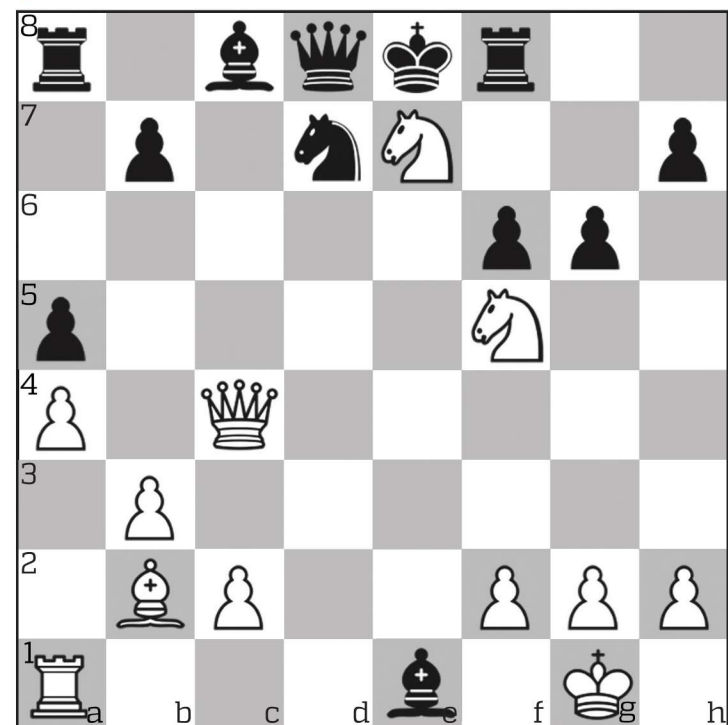
LAEKUNUD FOTOSID

„Mehed, kus laev on?!”

NÄPI ÄPPI

MALE

LP RISTSÕNA- JA MALELAHENDAJAD

Eelmise nädala vastused: Vxb4+, Ka7, Lc6, Ea5, Lb7#

Matt kahe käiguga.

Leidke tänasest ristsõnast lahendus vastuse realt.

Eelmise nädala vastused: valla vanarahvamaja ja kanadalanna raamat

Lahendusi ootame hiljemalt järgmise nädala reedeks aadressil reklaam@le.ee või Posti 30, Haapsalu. Märtsis õigesti vastanute vahel loositakse välja Lääne Elu meeneid.

ARVO TARMULA

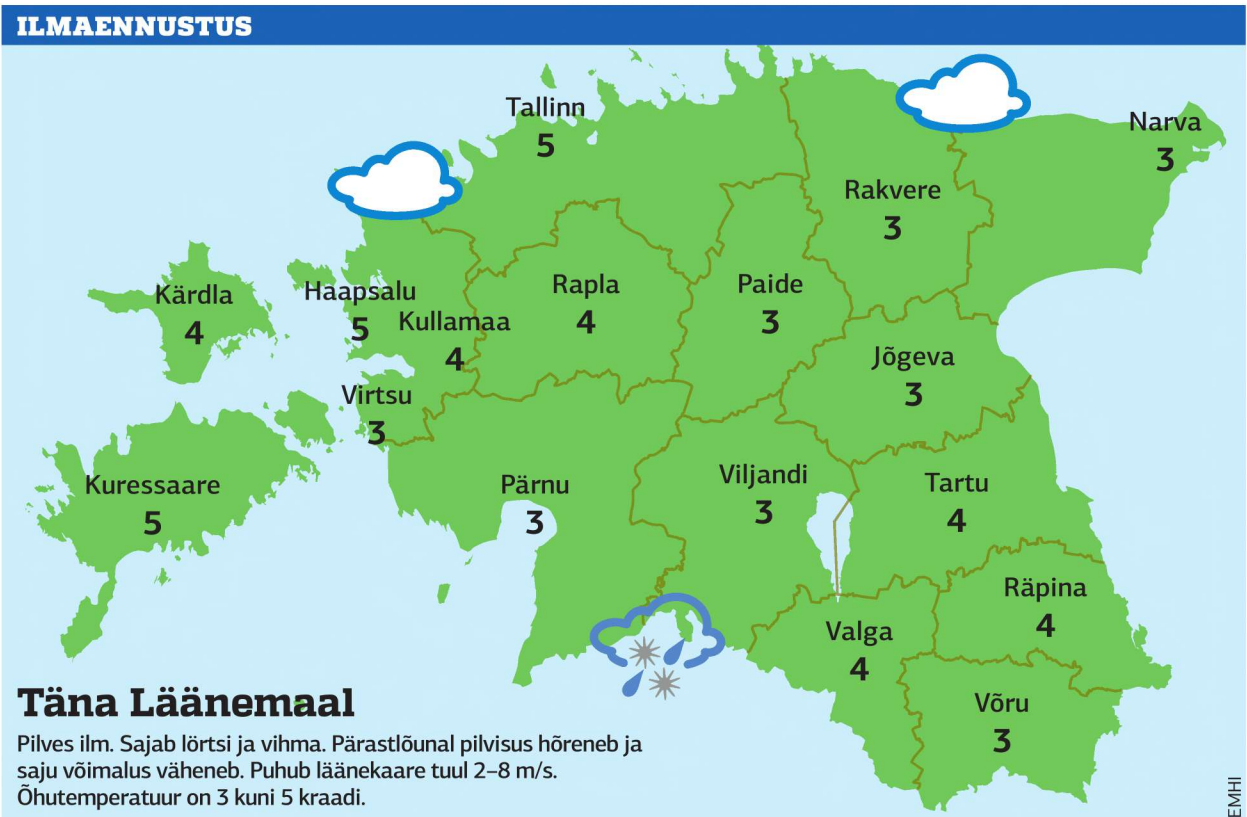
Fotoprogramm kaitseb võltsraha eest

Kolmapäeval esitles Eesti Pank Haapsalu lasteraamatukogus uue 50eurose kujundust ja turvaelemente. Nagu ikka, oli sündmuspaigas ka Lääne Elu fotograaf Arvo Tarmula. Kui Tarmula hiljem foto arvutisse laadis ja seda fototöötlusprogrammis avada püüdis, teatas programm talle, et rahatähtede fotosid pole lubatud avada. Fotol oli 50eurone lähivaates.

Eesti Panga sularaha- ja turvaosakonna juhataja Rait Roosve selgitas, et vältimaks digitaaltehnoloogia ja -tarkvara kasutamist pangatähtede võltsimiseks, on keskpangad kasutusele võtnud võltsimise ennetussüsteemi.

„Selle on vabatahtlikult kasutusele võtnud riist- ja tarkvaratootjad. Süsteemiga liitunud ametlike tarkvaraprogramme kasutades ei ole võimalik rahatähest tehtud pilti arvutiprogrammidega töödelda või selle kujutist printida ja kopeerida,” selgitas Roosve.

LEMMI KANN

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
edela-, läänetuul 3–12(16) m/s	-3°...7°	loode-, läänetuul 5–11(15) m/s	muutlik tuul 5–12(15–18) m/s	muutlik tuul 3–10 m/s

ISSN 1406-1430

VAATA KA
WWW.LE.EE

Lääne Elu

REISI KAHELE HOLLANDISSE VÕITIS **AIVAR PAAT**

Haapsalu Tarbijate Ühistu kinkekaardid võitsid:

Eevi Kliss
Helle Prints
Anne Aamer
Sirje Kaskla
Helle Kanne
Margit Mald

Õnnitleme kõiki võitjaid, teiega võetakse ühendust.

LÄÄNE ELU TELLIMINE:

1. Kodulehelt www.le.ee -> TELLIMINE
2. Toimetusest Posti 30, Haapsalu
3. Helistades telefonil 473 7222

TIT
REISID

Haapsalu Tarbijate Ühistu

COOP
Hoiame kokku!